

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Խմբագրութիւնը բաց է ամենայն օր 10—1 ժամը

(բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Յաղարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով

Յաղարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ

Հրատարակվում է Երեւանի քաղաքում և կենտրոնական
Տարեկան գինն է 10 ռուբլի, կէս տարուանը 6 ռուբլի,
3 ամսուանը 3 ռ. և մի ամսուանը 1 ռ.:
Հասցեն համարը 7 կոպէկ:
Հրատարակարարութիւնը ընդունվում է խմբագրատանը
և կենտրոնական գրադատատանցում:
Հասցեն՝ Тифлис, Редакция „Арзаганг“.
Կամ՝ Tiflis, Rédaction „Arzagang“.

„ԱՐԶԱԳԱՆԳ“ ՆԵՐԿԱՅ 1893 ԹՈՒՆԻՆ

„ԱՐԶԱԳԱՆԳ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏՄԱՆԵՆԵՐԿՈՒՆԵՐՈՐԻ ՏՆՐԻ)

Ներկայ 1893 թուին «ԱՐԶԱԳԱՆԳ» հրատարակվում է այժմեան
դիրքով և նոյն ծրագրով: Թերթը ստանում է «Հիւսիսային գործակա-
լութեան» հեռագրերով:

«Արձագանգը» լայն է տեսնում շարաթիւր երեք ան-
գամ—չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը:

«ԱՐԶԱԳԱՆԳ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կէս տարուանը—6
ռ., երեք ամսուանը—3 ռ. և մի ամսուանը—1 ռուբլի:

Բաժանորդագրութիւնն ընդունվում է խմբագրատանը (Երևանեան
հրատարակչի և Միջին-Փողոցի անկիւն, քաղաքային տան հանգէպ) և
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՏՈՒՆՈՒՆՈՒՄ:

«ԱՐԶԱԳԱՆԳ» օտար քաղաքները գրուել ցանկացողները պէտք
է դիմեն Հոսեանայ Հասցեով՝ Тифлис, Редакция „Арзаганг“,
իսկ արտասահմանից՝ Tiflis, Rédaction du journal arménien
«Arzagang».

Յաղարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով
Յաղարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ ԱՅԿԱՐ ԶՈՎԱՆԵՐՈՒՆԵՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ռուսաց մամուլը և այլ ազգի-
նէրը Ռուսաստանում:
Մի նոր «Месроп»:

ՆԵՐԿԱՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.—Ս. Խմբա-
նից, Կապիթանի, Զուլից, Նազակ Կապ-
իթանի, Գիւլիսի, Առանձին հակոբեցի
կաթիլ առետրի վրայ, Բնակարաններից
առնելից հարկի մասին, Երևանի պ. նա-
խարարի հեռագրերը: Այսպէս ընդհան-
րական է փոխադրութեան արեւելեան
ընկերութեան կանոնադրութիւնը: «Եր-
բու» ընկերութեան կանոնադրութիւնը:
ՖԻԼԻՍՏՆ.—Նորընտիր կաթողիկոս-
ները ուղևորութիւնը դէպի Ս. Եջմիածին
և ռուսաց տէրութեան մատուցած չար-
դանքները:
ԲՆԱՎԱՆԵՐՈՒՆ.—Աւանդութիւն:

ՔԱՆԱԿԱՆ

ՆԵՐԿԱՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿԱՆՈՒ

ՏԵՂԵԿԱՆՈՒ

ՌՈՒՍԱՅ ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ՈՅԼԱԶԻՒ- ՆԵՐԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻՈՒՄ

Յայտնի է, որ ռուսաց լրագրերից
մի քանիսը մասնաւոր մարքա-
ղաքներում շատ և առանձին բժա-
շխանութիւններ են գրադրում Ռուսաս-
տանում բնակուող այլ և այլ ազգու-
թեանց առանձնապատկերները:

ՖԵԼԻՏՈՆ

ՆՈՐԴԵՆԻ ԿՈՐԹՈՂԻԿՈՍՏԵՐԻ ՈՒՂԵ-
ԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԴԵՊԻ Ս. ԵԺՄԻԱԾԻՆԻ
ԵՒ ՌՈՒՍԱՅ ՏԵՂԵԿԱՆՈՒ ՄԱՄՈՒԼԸ
ՏԵՂԵԿԱՆՈՒ
(Պատմական տեղեկութիւնները պարզապէս
բերուածներն են):

I

ՅՈՎԱԿԻՄ ԿՈՐԹՈՂԻԿՈՍ ԵՐԿԱՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԴԱՐՈՒՄԸ (1801 թ.):

Ծերունի Դուկա կաթողիկոսը կնքեց
իւր մահկանացուն 1799 թուի դեկտեմ-
բերի 27-ին: Թաղման միւս օրը սկսուե-
ցան հայրապետական ընտրութիւնները:
Ընտրելիները շարքում առաջին տեղը
բռնած ունէր Ռուսաստանի առաջնորդ
Յովսէփ Երկապալապուկ-Արքայութեան ար-
քեպիսկոպոսը: Վստահ իւր անցեալ փառա-
ւոր գործունէութեան վրայ, չափաւա-
րուած իւր մեծամեծ ծրագրերով, և
հզօր Ռուսիոյ Կայսեր բարեկամ որդեա-
նու ըլլալը Կայսեր արքայի բարեկամու-
թեամբ, արդէն փառք վճել էր, որ
Դուկայից լեռնոց հարապատեական գահ-
ինքը պիտի ժառանգէ: Հիւսիսային ար-
եւոյ այս հաստատ կամքը արդէն չափոյն
էր իջմանսնցող և նոյա մատանջու-
թիւն էր պատճառու: Ամենքը համա-
ձայն էին, որ Յովսէփը ամենաարժանի
կաթողիկոսացուն էր, բայց երկու էին
կրում նորան ընտրել, որովհետեւ նա
«Ռուսի մարդ էր և նորա ընտրութիւնը
հեռաւոր ռուսաց տէրութիւնը պիտի ա-
ռիթ ստանար իջմանսն կաթողիկոսա-
կան գործունէութեան միջամտութիւնը»
վերն իրաւ որ քաղաքական էր: Թէ

պարտից տէրութիւնը, որի իշխանութեան
տակ էր գտնվում իջմանսն և Երաւա-
տեան աշխարհը, և թէ Օսմանեան սուլ-
թանը, որի հովանաւորութեան ներքոյ
էին բազմաթիւ հայեր, միտեալ թշ-
նամանակ յարաբերութեանց մէջ էին
Ռուսիոյ հետ: Բնականապէս «ռուսաց
մարդը» կաթողիկոսանալը անհաճելի պի-
տի լինէր երկու մահաբաւական պետու-
թեան և վստակար իջմանսն իսպա-
րութեան համար: Այսպէս էին մտածում
Եջմիածնեցիք և հրաժարվում Յովսէփին
ընտրելուց, բայց այդպէս չէր մտածում
ինքը Յովսէփը: Սա փառա էր, որ իւր
կաթողիկոսանալով պիտի կարողանայ
ռուսաց օգնութեամբ ապստել Աթոռը
և հայաց ազգը մահաբաւական լինէր,
որ այն ժամանակ ընդհանուր ցանկութիւնն էր:
Կաթողիկոսական տեղապահ Տերունի
Մինաս Եպիսկոպոսը Յովսէփի դիտաւ
րութիւնը ցնորք էր համարում, իսկ
ռուսաց միջամտութիւնը փտանաւոր,
որովհետեւ ռուսները հեռու էին և մի-
շն նոյա օգնութիւն հասնելը պարտի-
կը կարող էին աւերել իջմանսնը:
Յովսէփի դիտաւորութեան առաջն առ-
նելու մտքով, Եջմիածնեցիք շտապեցին
ընտրել կաթողիկոս Կ. Պօլսի պատրիար-
քին: Երբ իւր իշխանութեան ժամանակ
հասնելու միջոցով Յովսէփը չէ շարժուել
տեղից, Հրապարակի դիտարկ. քանի
մի ժամանակ անցած, եկան հասան իջ-
մանսն Վրաց թագաւորի և Թիւրքի
հայաց դեսպանները, որոնք պահանջում
էին, որ Յովսէփը անկասկածաւ ընտրու-
ն և հակառակ դէպքում սպառնում էին
չլերադարձնել Աթոռին Ս. Գեղարքը:
որ այդ միջոցում Թիւրքիոյն էր գործ-
վում: Յուսահատուած Եջմիածնեցիք կը-

Այդ լրագրերը կարծես թէ դիտ-
մամբ լուծւում են փոքր ազգերի բարե-
լաւութեանց վերաբերութեամբ և
աղմուկ են հանում և պահանջում
իւրոյն միջոցներ, երբ լայնուած է
մի զանցառութիւն...

Այդ տեսակ մամուլը ունի իւր
հակառակորդները, որոնց մէջ պա-
տուական տեղ է սկսում բռնել Պե-
տերբուրգում հրատարակուող «Ռուս-
կայա ժիզն» լրագիրը: Այդ լրագիր
մի յօդուած, որ լի է մարդասիրու-
թեան և խնկարկուտ ռուս ազգու-
թեան ներշնչուած գաղափարներով,
գրաւեց մեր ուշադրութիւնը և մենք
պարտք համարեցինք ծանօթանալ
այդ գաղափարների հետ «Արձագան-
ք» ընթերցողներին:

«Մարդիկ—եղբայր են իրար հետ, որ
ազգին էլ պատկանում լինին, առում
է լրագիրը: Նոյա պարտքն է—ապ-
րիկ հաշտ, փոխադարձաբար օգնել
և ձգտել դէպի ընդհանուր բարիք...
Մի գործանալի բան է պատահում
մեր հակառակորդ քաղաքների մէջ:
Նոյա մտանալով «մարդ» խօսքը
և նորանց ծագող «մարդ լինել»
գաղափարը, փոխարինելով սոցա
«մենք» խօսքով և սրանից ծագող
«թիւր» ազգայնութեամբ: Նոյա
համար ամենքն էլ թշնամի են—
գերմանացիք, և հրեաներ, և ֆին-
ներ, և թաթարներ, մինչև անգամ
եակոսներ և չուքացիներ (Սիբիրի-
այում բնակուող կիսապայքներ և կա-
պաշտ մի բուռն ժողովուրդ): Նոյա
թիւրութեան և թէ մենք շրջապատուած
ենք չարազանքներով, որոնք ամե-
նայն օր միայն այդ են մտածում,
որ «մենք» օչնչացնեն: Եւ ահա բա-
ւական է մի խօսք ասել, թէ Հար-
կաւոր է այդ «չարազանքների» հետ

մարդավայել կերպով վարուել, որ
ամեն կողմից լսէք վարչերի աղա-
ղակները: «Վերկեցէք, օչնեցէք, հա-
լենք ինչ փառանք է սպառնում»: Բա-
ւական է, պարտքներ, ունի էք կա-
մենում փրկել... Միթէ ուզում էք
փրկել ռուսաց ազգը, որ իւր ներ-
քին հոկայական ուժի դրութեամբ
կարողացաւ նուաճել այսքան ազգեր,
ցնդիւր և ժողովուրդներ... Եւ այս
անտանալում է «ազգասիրութիւն» և
այսպիսի «ազգասէրներ» իրանց ա-
նուանում են «աղբիւր օչնակներ»...:
«Թող տանք մեզ, շարունակում է
վերջինիս լրագիրը, բացատրել մի
շատ պարզ միտք: Այնպիսի ահապա-
րութեամբ լինել, որ այնպիսի բազ-
մազան ազգութիւններով է բնակեցրած
որպէս Ռուսիան է, կարող է վերելի
ներքին կատարեալ բարեկեցութիւն
միայն այն ժամանակ, երբ ընդհա-
նուր ազգայնականութեան զանազան
տարրերի մէջ տիրապետեն խաղաղա-
սիրական յարաբերութիւններ: Ան-
կասկած, այդ նպատակով է ողևո-
րած և կառավարութիւնը: Բայց
նիւթ փոքր ազգութիւններով մի քա-
նիսի վերաբերութեամբ կառավարու-
թիւնը իրան տիրութեամբ է համա-
րում տեղիւն առանձին գրութիւն:
այդ, անկասկած, բացատրվում է մի
շարք մասնաւոր պայմաններով, ո-
րոնք ունին տնտեսական, քաղաքա-
կան, իրաւաբանական և այլ պատ-
ճառներ: Բայց լուրջ հաստատական
վերջինիս, լեռնաբան և մամուլի
պարտքն է թիւթեացնել, ձեռքից
եկած չափ, կառավարութեան դրու-
թիւնը, թիւթեացնել գոնէ այն պայ-
մանները մի քանիսը, որոնք տեղ-
նուր են կառավարութեան համար
մասնաւոր գործարարութիւններ և

տիրութեամբ են նրան սահմանել առան-
ձին կանոնադրութիւն և առանձին
օրգաններ նրանց իրաւորման հա-
մար: Յանկ հասարակութեան և
ազգի մէջ մարդ լինելու սերմեր,
թիւթեացնել և ըստ չափու կարողու-
թեան դիւրացնել այն ազգայնական
առանձնատարութիւնները, որոնք ա-
ռաջ են բերում կառավարութեան
կողմից այս կամ այն ազգի վերա-
բերութեամբ մասնաւոր միջոցներ,—
ահա այս է մամուլի կոչումը...:
Վեցեցէք այս մտքը դէմ, որքան
կամենաք, պարտաւրջ լրագրական
ազգասէրներ, առում է «Ք. Ժ.» լրա-
գիրը, բայց իսկական ազգասէրի
նշանաւորը դարձեալ մնում է այն,
որ մարդիկ՝ եղբայրներ են, լեռնա-
բար ամեն մէկի պարտքն է թէ
դէպի կառավարութիւնը և թէ դէպի
ռուսաց ազգը՝ ապրել խաղաղութեան
մէջ և միմեանց օգնելով և ոչ թէ
թշնամութեան և տառապանքի սեր-
մեր ցանկում: Մի յափշտակուէք
նրանով, որ դուք բազմութիւն էք
կազմում. բազմութեամբ ձայնից մեր
Փրկիչ Յիսուս Քրիստոսը ի խաչ
հանուեցաւ...:

ՄԻ ՆՈՐ „МЕСРОП“

Մեր լրագիր վերջիններս հա-
մարում հրատարակել էինք այն
շնորհաւորական հեռագիրը, որ Ներ-
սիսեան Հոգեւոր դպրոցը ուղարկել էր
Երուսաղէմի պատրիարքին Նորին
Վեհափառութեան ղեկաւորման հա-
մար: Ինչն ըստ ինքեան հասկանա-
լի է, որ այս հեռագիրը բովանդա-
կութիւնը բարձր էր հանդիսացել
տեղական մի ռուս լրագրի ըմբռն-
ութեան և ղեկավարութեան կարողու-
թեան:

Յովսէփի արհիւ իրաւ որ մի երեւելի
և նշանաւոր անձնաւորութիւն էր:
Նորա կենցաղը ամեն մի քաղաքում
երևում էր իւր իշխանական «ճաղում»
և արհիւ արհիւ: Վարդապետական վերա-
դիմելը և լեռնային ինքնութեան հաս-
մար: Ինչն ըստ ինքեան հասկանա-
լի է, որ այս հեռագիրը բովանդա-
կութիւնը բարձր էր հանդիսացել
տեղական մի ռուս լրագրի ըմբռն-
ութեան և ղեկավարութեան կարողու-
թեան:

Թիւթեացնել, որ միջազգային անգրագի-
տութեան մի սքանչելի օրգան է
ներկայացնում:

Առաջ ենք բերում հեռագիրը ը-
նդհանուր առաւելութեամբ թիւթե-
նը, որ լայն է տեսել «Նորին» Նա-
ղիւնի» լրագրի 3258-րդ համարում:

„Въ первый день провозгла-
шенія во время литургіи драго-
цѣннаго имени патріарха всѣхъ
армянъ духовная Персесіанъ сѣ-
минарія, присоединяя своей го-
лостъ къ молитвѣ всей паствы
армянской церкви, горячо моли-
тся за долготѣіе главы церкви на
патріаршескомъ престолѣ. Да по-
можетъ Господь Богъ владыкъ
благополучно прибыть въ св.
Эмиадинъ и утѣшить сердца
духовныхъ сыновъ своихъ во
славу и процвѣтаніе первоначалъ
нашей церкви.“

„Благоволите, ваше высоко-
преосвященство, быть вырази-
телемъ настоящихъ сыновнихъ
чувствъ нашихъ передъ духов-
нымъ нашимъ владыкою и при-
нять патріаршее благословеніе
его святѣйшества.“

Պարզ է, որ Ներսիսեան դպրոցը
այսպիսի մի անգրագիտ համբա-
կի միայն վայել հեռագիր ոչ ուղարկել
է և ոչ կարող էր ուղարկել: Ահա
թէ ռուսերէն լեզուով ինչպէս պէտք
է թարգմանուէր ուղարկած հեռա-
գիրը:

„Днесъ, въ часть святой литур-
гіи, по возгласеніи впервые бла-
женнаго имени Промыслѣхъ предъ-
казаннаго католикоса всѣхъ
армянъ, Персесіанъ духовная се-
минарія, во единеніи съ много-
тысячной паствою, вознесла къ
Престолу Всемогушаго пламен-
ныя молитвы о долготѣіи“

ստացած նշանաւոր գործունէութիւն, նա
միշտ պարտքի մէջ էր, որովհետեւ ան-
հաշիւ առատաբան էր: Նորա շքեղ ըն-
ձաներով լիքն էին ռուսաց մեծամեծ-
ների ապարանքները, Պետերբուրգի և
Մոսկուի միաբնակիցները վերաբա-
նաւոր, Հաշտարեանի ռուսաց առաջնոր-
դարանը, Թիւրքի վրայ արեւելիքը: Ս.
Եջմիածնի արհիւ ընդհանուր և այլն Եւ այսպիսով
ահա նա գրաւած ունէր ամենքի սէրը
և բարեկամութիւնը: Այժմ, երբ պատ-
րաստվում էր Եջմիածնի գահը բարձրա-
նալու, Յովսէփի հարկ համարեց կանխա-
պէս հարցանել Եջմիածնեցիք, թէ Թա-
րանուած Աթոռը ինչ բաների կարողու-
թիւն ունի, որպէս զի հայրապետական
կենցաղավարութեան շուքը պակաս չի-
նի: Ինքնութեան մէջ ապրող համեստ
միաբանները, որ Յովսէփի փարթամ կե-
նաց մասին լսած էին, բայց ճշգրտութեամբ
երեւակայել չէին կարող, շտապեցին պա-
տասխանել: որ վառելու մոմի ճրագու-
յունին, հազուատ չունին, պանիր չու-
նին, պատուաւ ուսուցիչները ռուս, սիւսե-
ան, բալկան և շիրքաւոր խաղաղ չգտանին»
և այլն: Յետագայ գրութիւններից կը
տեսնենք, որ Յովսէփի արհիւ այդ բոլոր
ինքնաճննդը կարգադրեց դեռ Ռուսաս-
տանում եղած ժամանակ:

1800 թ. յուլիս ամսին Պետերբուր-
գի արքեպիսկոպոս աղապարեց Յովսէփին,
որ նա արդէն ճանաչվում է Ամենայն
Հայոց կաթողիկոս և թէ կարող է ուղի-
ւորուել դէպի իւր արհիւ, որ հանդի-
սեալ մասին ամենքի էին պէտքը: Կարգա-
դրուած էր որ սուլթանի ինքնաճննդ ստա-
նալու պէս կը ստորագրուէր կայսերա-
կան հաստատութեան հրովարտուող
և կ'ուղարկուէր Յովսէփին: Օգոստոսի 4-ին
Յովսէփի մատուց Կայսեր իւր հրաժեշտի

верховнаго пастыря и крѣпости патриаршей кафедры. Да подаетъ Всевышній грядущему жениху перкви въ мирѣ приобѣти на доно свѣта невѣста каолическаго Эчмиадзина и утѣшитъ сердца своихъ духовныхъ чадъ во славу и процвѣтаніе старѣйшей христіанской, апостольской перкви армянскіи“.

„Соблаговолите, преосвященный владыка, быть выразителемъ сихъ сыновнихъ чувствъ нашихъ предъ духовнымъ отцомъ нашимъ Богодарованнымъ католикомомъ и испросить намъ архипастырское благославленіе“.

«Տոբալէ Արաբիկէն» լրագրէր շատ աւելի խոհեմ կը վարուէր, եթէ սահմանափակէր իւր Հաղորդութիւնները «տոտիկանական դէպքերով» և շատանար այնպիսի տեղեկութիւններով, որ առատօրէն քաղուէ և քաղաքային վարչութեան դիւանատնոց՝ ազդեցողութիւններ արտաճանային, և Համաման Հետաքրքրական «յօդուածներով»։ Այդ ասպարէզում «Նովոյէ Արաբիկէն» լրագրի խմբագրութեան գերութեամբ չափուում է զորարկել իւր այն ծայրայեղ տղիտութիւնը, որի նմուշ կարող է լինել այդ լրագրի մը Համարը և կամենաք։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԷՃՄԻՍԵՆԻՅ Իմը Թղթակցը Հեռագրում է մեզ.

«Այնչափաւ Հարապետին դիմաւորելու և ուղեկցելու Համար սինօքը նշանակել է Սարգիս եպիսկոպոսին և Սեդրակեան եպիսկոպոսին, թարգմանիչ նշանակուած է Տէր-Մովսիսեան արքայան, իսկ ծախարարը Երեմի տրեգան։ Մեկնելու օրը կը Հաղորդեմ»։

ԼՍՅՅՏԻՒՅ Իմը գրում են, որ եւրօպական գանազան քաղաքներէ Հայ գաղթականութիւնները պատգաւաժարութիւններ են ուղարկում Վիեննայ քաղաքը՝ դիմաւորելու Նորին Անճախաւութեան ամենայն Հայոց կաթողիկոս-Հայրիկին և յայտնելու Նորին իրանց որդեական զգացումը-ները։

ողջունք և սիրաբեր ոգորած ընդունելութեամբ քաղաքներում, մեծ շքով ճանապարհ ընկաւ Պետերբուրգից դէպի Մոսկովա Իրան ուղեկցում էին երկու վարդապետներ, երկու քահանայ և Համբարձում Յովհաննէս աղայ Կաթարեանը։ Մոսկովայում, ուր պաշտօնական մեծ ընդունելութիւն եղաւ, կաթողիկոսը մնաց ժողովուրդի շուրջը։ Սեպտեմբերի 12-ին Հաստա Հաշտարեան, ուր սպասում էր իրան նուիրաւորութեամբ ուղարկուած Երեմի արքեպիսկոպոսը։ Վերջինս սեպտեմբերի 17-ին դրած Նամակով Հաղորդեց այս իրողութիւնը Էջմիածնեցոյ։ «Սույն սեպտեմբերի 12-ին, գրում է Երեմի, մեծ փառքով և հանդիմով մուտք գործեց Նա (Յովսէփը) այս Համբարձում քաղաքը (Հաշտարեան), հետո ունենալով գերածախ իշխան աղայ Յովհաննէս Երեւանցիներին (Լազարեան)։ Նորան յարգանքով դիմաւորեցին հոգեւորականութիւնը, առասաց մեծամեծները և բոլոր հայքը Կիւսիկէն օրը Նա պատրիարքական շքերթութեամբ մատուց այնտեղ պատարագ ի ներկայութեան բազմաթիւ ուսման մեծամեծներ և բոլոր հայքը Պատարագից շնորհ ամենեքեան ներկայ եղողներին, ի թիւս որոց էր և տեղւոյն առասաց արհիւս սրբազան Պատարագ արքեպիսկոպոսը, մատուցին Նա սրտապին շնորհաւորութիւն և ապա բոլորը միասին հանդիսաւոր կերպով ընթացան մեր մեծ-ճատած Սինթօն Սեղէնի շուրջը, ուր պատրաստուած էր շքեղ սեղան ճաշի, Ան յայտնում եմ ձեզ, որ մեր նորընտիր Հայրապետը մէկ ամսուանից շնորհ ճանապարհ կ'ընկնի, հետո բերելով Էջմիածնի Համար շատ զանաւ և հարշուտով ինքն...»։

Մեզ մօտ գտնուում է Յովսէփի բուն ինքնածածկագիր հետեւեալ կոնդակաձև

ՂԻՍԻՒՅ Իմը գրում են. Ասոր 13-ին լուսնի Ս. Ոմենա-փրկիչ Ղազանցեցող եկեղեցում սուրբ պատարագին իշուեց Տ. Տ. Մկրտիչ Սրբիման կաթողիկոսի անունը։ Մի-վարեան եպիսկոպոսը խոսեց մի ազգայն քարոզ, ողջունելով Հայ ժողովրդին, որ պանծալի Գրիգոր-Լուսաւորեցի-Հի վրայ բարձրագոյն Հաստատուած է «Հայրիկը», Համաձայն Հեռագրի աւետման սինօքից ամսուր 12-ից։

—Մտոյս 10-ին վաղահանուեցաւ տեղւոյ 84 տարեկան Հաստատու խաթունէ Արաբիկէնը։ Հանդուցեալի որդիքը պարոն Գրիգոր և Նիկողայոս Արաբիկէնները, իրանց մօր իշա-տակը յարգելով, նուիրել են 2800 ռուբլի հետեւեալ Հիմնարկութիւն-ներին.

500 ռ. Ս. Էջմիածնայ վանքին, 500 ռ. տեղւոյ տղայաց դպրոցին, 500 ռ. Մարիամիան օրհորդաց ուսումնարանին, 200 ռ. ուսում օրհորդաց ուսումնարանին, 200 ռ. Ս. Ոմենափրկիչ Ղազանցեցող եկեղեցուն, 200 ռ., Բաղուայ Մարգարեական Բնկեր., 400 ռ. Նախիջևանի գիւղի եկեղեցու նորոգման, 150 ռ. Ուսումնարան վանքին և 150 ռ. Գանձա-սարու վանքին։

«Յիշատակն արդարոց օրհնու-թեամբ եղցից»։

—Մտոյս 12-ին Ղարաբաղու Հա-յոց Հոգեւոր դպրոցում կայացաւ նոյն ուսումնարանի տարեկան—Հաշտե-տութեան Հանդէսը. այս տարի 352 աշակերտից աւարտել են եօթը հոգի։

ՂԱՅԻՍ, մայիսի 13-ին. (Թղթակցութիւն «Արաբիկէն»)

Այս տարուայ սաստիկ ցորտեղից լի-տուց գաւառիս ժողովուրդը լոյս չու-նէր, թէ կունենայ լաւ բերք, բայց բարեբաղդաբար իւր ժամանակին ե-կած անձրևը ցանքերին անուպասելի կերպով միանգամայն կեղեցեացնեց և մոլորեց էլ շնորհիւ տեղիս իշխանու-թեան գործունէութեան և անթիւ մօրեկաններին՝ շատ շուտով վերջա-ցաւ և կարծես ընդ միշտ։ Միով բանիւ ժողովուրդն իրան միանցա-մայն ապահոված էր Համարում Հա-ցի կործանէ, որի պակասութեան այնքան զգալի է եղել վերջին տա-րիններս։ Նա կարծում էր, որ իւր ցանքերից թէ անցեալ տարուայ Հա-ցի Համար արած պարտքերից կը թիւնանայ և թէ իւր տարուայ

Նամակը, գրած մի կտոր թղթի վրայ—Թիֆլիզի Վանայ եկեղեցուց աւագ քա-հանայ Տէր-Յովհաննէս (մեծ տերաժը անուանեալ) Սարգսեանցին ուղղած, որ Էջմիածնեցոյ և Յովսէփի յանձնարա-րութիւնների գործակալութեան էր. Սույն քահանան ընկալում էր Վանքի պար-սպում գտնուած խոցեղում, որոնք այդ միջոցում Աղա-Մանգէտ խախտա-քէ շնորհիւ կիսափառակներ էին ներ-կայացնում, կաթողիկոսը մտք. ունէր ինչն այդ խոցեղում, թէ և. նորա Հա-մար պատրաստում էր բնակարան նորա երկրորդի միջնաժի Սորոսի Արդիթե-ան, որի տունը գտնուում էր Մարտի ե-կեղեցուց մօտ։ Ան այդ ինքնածածկագիր կոնդակը։

«Յիսուսի Քրիստոսի ճառաց Տէր Յով-սէփ կաթողիկոս և ճարագոյն պատրի-արք ամենայն Հայոց առաքելական եկե-ղեցւոյն Քրիստոսի, Նա. Մեծի Ամենույն սուրբ Էջմիածնի Յովսէփ Հայրական օր-հնութեամբ ձանկէ հարապատ որդի տէր Յովհաննէս աւագ քահանայ. գլխիւ-հակալութեամբ ընկալեալ եմ. զմեր որ-պետութիւնն ի կենաց Սոյսմօնէն (Ար-դիթեան) կարեւ գիտել, այլ որպէս տէր Աղաք (Աղաքեան—գործակալատը Էջմի-ածնի) աւագ քահանայն թեզ գրելոց է, ըստ այնմ ջանացեալ վստայն նորին և դալ ամենայն քաջքալեց շինուածն տալ պատրաստել, որ ես ի խիւրում եմ բնակելոց և միաբանքս ամենայն ընդ իս ի խիւրումս, Իսկ տէր Աղաքի խոցէ ինչից է տեղի գտնուած Երեւոր բուն կոն-մերում, փամտող գրուէք և ի փանջա-

պաշարը կունենայ, բայց դժբաղդա-բար դիւղականաց մէկ մասի լոյսն անկատար մնաց։ Գաւառիս լիւնա-լին մասի Հայ բնակչաց արեւորը սաստիկ կարկտի զոհ գնացին ի մեծ սուգ ողորմելիների, որոնք առանց այն էլ աղքատացել էին վերջին տարիներս գլխաւորապէս Հացի պա-կասութեան պատճառով։ Այժմ ան աւա մեծ ինչպիսի Ի՜նչ պէտք է արած, որ կարկտի զոհ գաւառ գլխաւորը կարողանան մի կերպ կառավարուել մինչև եկող տարին, որ թէ ինչ կը բերէ, անայտ է։ Սուսմ եմ անայտ է այն պատճառով, որ առ Հասա-րակ Հայ գլխաւոր տեղին անբերի է և շատ անգամ ենթարկուում է կարկտի վերջին, որ գլխաւորը վերջին ժամանակներս զգալի կերպով աղքատացել են։

Աղքատութեան պատճառները շատ են, բայց գլխաւորները ընտանեան են. Ա) Հորը շատ սակաւացել է Հա-մամատած ժողովրդին և բաւականութիւն չի տալիս նորա պահանջներին. Բ) փողի պակասութիւն է, որ ստի-պում է Հարկաւոր եղած ժամանակը գլխաւորանց գանազան վաճառու-ների ձեռքն ընկնել և անկիւրջ և շատ անգամ անհատուցանելի պարտ-քէ մէջ տանջուել։ Թէ ինչպէս տե-ղիս թէ թուրք և թէ Հայ վաշխա-տուներն Հարստահարում են ինչո՞՞՞ ժողովրդին և թէ ինչպէս ամենա-ընչին դուժարը դոցա ձեռքում կարճ ժամանակում մեծ գումարի է Հաս-նում՝ շնորհիւ աւագին տոկոսի՝ այդ արդէն շատ Հին բան է, որի դէմ գլխաւորն միանգամայն անգոր է մաքառելու, քանի որ չկայ միջոց առանց վաշխառուների Եւրո-կանա-լու։ Բայց ամենազիջաւոր պատճառը գլխաւորաց աղքատութեան նոցա տը-ր-գլխաւորութիւն է, որ մանաւանդ դա-լի է նոցա գլխաւորանոսական պա-րագմանց մէջ։ Սորանից մէկ քանի տարի առաջ «Արաբիկէն» մի քանի տղայից Էջմիածնի յօդուածներ տպուեցան գլխ-աւորանոսական գլխաւորաց կարեւոր-ութեան մասին մեր ժողովրդի Համար, բայց բանը դուրսով վերջացաւ։ Ար-դէն Ռուստատում թէ Հոգեւոր և թէ մարմնաւոր իշխանութիւնը մի ա-ռանձին ուշադրութիւն են դարձ-նում գլխաւոր գաւառագրի նիւ-թական գլխաւոր վրայ տարածե-լով ուսումնարանների միջոցով թէ հոգեւոր և թէ մարմնաւոր գլխա-ւորանոսական գլխաւոր։

Այժմ ինչպէս լայտի է՝ Ռուսաց սեմինարիաներում մտցրել են թէ

րաջէն լաւ գալիմ լինին, և սրբոյ Սթո-նոյ միաբան Միկաս և Ղապար վարդա-պետներ որք եկեալ են յայտը՝ որդիքի նո-ցա սպասել մեզ. որքան կարեւ շահեցան զնստը. Ամենեցուն օրհնութիւնը տան Զնորհ Տեառն ընդ ձեզ. Ամէն»։

Յ. Գ. Գ. Վաշիկյան

1800 թ. սեպտեմբերի 17-ին ի Հաշտարեան։

Մեզ մօտ գտնուած միւս բուն կոն-դակի մէջ լինեալ Տէր Յովհաննէսի ա-նունով, գրուած Հոգեւորների 15 ին Հաշ-տարեանից, առած է՝ «Ջմտեմքն որդեւ-թեան գլխաւոր քոյ ընկալեալ՝ շնորհա-կալութեամբ օրհնեցի զթեզ փան հարա-պատ ճառապետութեան և նախապատա-տութեանցի. Հետեւեցին օր մի յառաջ յաւարտ Հաստացանի զշինութիւնն և զնորոգելութեան աւելեալ և խախտեալ տեղեանց խցից և տանց. Զմեր (Արդու-թեանց) տունն ևս պատրաստեն փան մեր, տեսցուք՝ կամ չապրի և կամ ի տուն մերում եմք գտնել կայնեղոց. Բայց որպէս բարեպաշտ Արքայն (Ի՜նչօրդ XII) մեր պատշաճ տեսցէ, անպէս լինեցոց է, միայն դու մի Տուլասցես, այլ ամենայն զգուշութեամբ պատրաստեալ. գլխու-սիկ ըստ որում բազմութիւն վարդապե-տաց և եկեղեցական խմբից կան ընդ իս եւ ես եւս՝ ընկալեալ դպրոցի և նորանոր ողորմութեանց օգոստոսեան կայսերն մեծի ընդ տուր հրովարտակն՝ ունիմ փութով ելալեմ տարի ևս առ ձեզ գալ. բայց զմեր Կարապետ և Արքայս վարդապետս առա-քելեց խաչ քանի աւուրս յառաջ քան դիս առ ձեզ՝ դնալ այգի ի տուր Աթոն և ի նոցանց տեղեկանացոց Է. քա՛մենալ ևս»։

Մեզ մօտ գտնուած երրորդ բուն կոն-դակում, դարձեալ Հաշտարեանից նոցե-

րժշկական տարեկան գիտելիք և թէ գլխաւորանոսութիւն այն մեծ լուստի որ նորեցեցից դուրս եկած սաները թէ Հոգեւորական կոչման մէջ և թէ ուսուցիչ կարողանան տղէտ ժողովրդին օգտաւէտ լինելու՝ գլխա-ւորապէս իբրեւ կենդանի օրինակ, որ այնքան կարեւոր է խաւար Հա-տարակութեան Համար։ Գաւառիս Հայ գլխաւորից բնակավայրերը լոկ Հոգաբարձութեամբ և անանապա-հութեամբ չեն կարող ապահովել նրանց կենացը, մանաւանդ այն ձե-ւով, ինչ ձեւով նրանք կարողանան են. Հարկաւոր է նմանապէս պարա-պել այդպիսիութեամբ, պարտիկա-նութեամբ, մանաւանդ պտղաբու-նութեամբ և շատ օգտաւէտ բաներ անել Հաստարակութեան ձեռքով Հաստա-րակութեան Համար։ Օրինակ՝ ինչու չու-նենալ պարտաւորեալ Հաստարակին շտեմարաններ կամ կաստաներ, ինչպէս Վարան նախագում, ինչպէս գլխա-ւորաց ցանքը չապահովել զանգաւն պատահարներից և՛ այլն։ Դրանց Հա-մար Հարկաւոր է միայն Հաշտարեան, ինչպէս անկում է շատ բաներում ա-մեն ժամանակ և ամեն տարի, մա-նաւանդ երբ այդ ժողովրդի օգու-թեամբ է և դուրս վրայ անելիք ծախք կորած է և նա չի կարողա-նում երբեք Հասնել այն վանաների ամենաընչին մասին, որ ժողովուրդը կրում է Համարեա ամեն տարի գա-նադան պատահարներից։ Մեզ շատ հեռու էր տան Ե, եթէ մենք կանգ առնէինք ժողովրդի ամեն կաշի ցաւի և դարդի նկարագրութեան վրայ, մեր նպատակն այն է, որ կար-գացողը իմանայ, թէ ինչ թշուառ գրութեան մէջ է գլխաւորը, որպէս լոկ ամեն մէկ սրտացաւ մարդ, եթէ նո-րա Համար թանգ են ժողովրդի շա-հերն իրանից կախեան անէ։ Թող ուսումնարանները, Հոգեւոր վարչու-թիւնները, բարեգործական ընկերու-թիւնները և Հաստարակութեան դե-կալարներն ու առաջնորդները օր ա-ռաջ խորհն ժողովրդի գլխաւորն մասին, որպէս լոկ վերջինս՝ շնորհիւ իւր տղիտութեան և գանազան ձա-խորդ Հանգամանքներից, չուսաւաճա-տուի և չզիմէ գաղթականութեան անու-թիւնը ցաւին։ Ի դէպ մէկ քանի խոց-է ևս կարելոց վնասուած գլխաւորից մասին։ Խեղճըրը դրոշմով իրանց արտերից՝ կորել են ցանում, բայց դժբաղդաբար կորել էլ չեն ճա-րում ցանելու, որ կարողանան բաւականաչափ կորել ցանել, միայն լիւնալին, որպէս լոկ իւր քանակներն Հասնի, զուգէ սոյնից փայտուել։ Այս դէպքում Բարեգործական Ընկե-րութեան շուտաւիշով օգնութիւնը անհնաւանդել կը լինի, եթէ նա

երեք 12-ին գրուած նոյն Տէր Յովհան-նէսի վրայ, առած է՝ «Ունեմք շնորհա-կալութիւն փան պատրաստութեան օ-րացից և կրկին պատրաստելու եթէ թերի ինչ ևս մնացեալ իցէ ի լրումն ինչիկի, որ ի ժամանակ մեր ի պատրաստի իցէ։ Ամսուր 6-ին մեր սիրելի որդի Կարապետ Համատարալ վարդապետն ի ճանա պարհ արկաւ, որով դեպի եմք թէ՛ թեզ և թէ Հաստարակ տուր քահանայից՝ ընդ Մարգիս արքեպիսկոպոսին (Թիֆլիզի առ-շնորհ) տեսցեն փան մեր գլխաւորաց պատրաստութիւն, որպէս ի կրթութեանց անտի ունիլ իմանալ, և ջերմե-ռանքներն Հոգ տար գտանիլ Երկու. Հա-րիւր լիւր ճարտու (մոմի Համար), մին բուն եւփնչի և երեսուն թով թուշի շալ, որով լինեալ են Աթոնային, մի ինքը Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հոգացին և կամ տեղւոյ Միկաս վարդապետն հոգացցէ և փութով առա-քելեցի. Մենք ևս ողորմութեամբ Ա-տոնոյ վարդապետն երանելի տարի և ալնա՛, Տէր-Յովհաննէսը կաթողիկոսի պատուիրածօ ոչ միայն ճարտու, եւ-րիւնքը և շուր ուղարկել Էջմիածնեցոց, այլ և ընդ ուղարկել մեծամեծները, ո-րով Հ

այնպես շուտով նաև սկսեց խորանարդուն ջրի մէջ և Տրէյօնը նշան տուեց՝ «Թող ազատուի, ով կարող է»։ Երբոր սկսեցին ցատկել ձուլը, միայն Տրէյօնը մնաց նախ վրայ։ Քիչ քան տոյ նաեւ շրջուեց և այնուհետև լսուեցան երկու սարսափելի ձայն թխններ։

Յունիսի 16-ից.

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՒՆ. — Երէկ Թագաժառանգը վարչապետի ճանապարհով գնաց արտասահման։

ԲԵՐԼԻՆ. — Լրագրները միաձայն յայտնում են, որ կրկնաճառէրկութեան Հետեւանքներին նայելով, կարելի է սպասել, որ բազմութիւնը նպատակաւ կը լինի զինուորական օրինակներ, նամանականոր կենդանի պատգամաւորներ մի մասը իրան վերապահել է զործողութեան ազատութիւն. սակայն Vossische Zeitung լրագիրը կարծում է, որ ձայների բազմութիւնը լոյզուտ օրինաւոր ղեկ ևս չէ կարելի կատարելապէս ապահոված Համարել, բայց իրերի վիճակը աչքի առաջ ունենալով լուսարի է, որ նախագիծը կ'ընդունուի միայն ոչ լիովին և ոչ էլ պետական խմբագրութեամբ։

Խմբագիր-Ջրատարակիչ՝ ԱՐԳԻՍ ԳՈՂԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՅԻՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՆՆԱԴՈՐ ԶԻՆԱԳԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ (Կուկիա, Վրոնցովի արձանի հանգիւյ) Հիւանդներին ընդունում և մ. մ. ն. օր, բայց կիւրաքիչ օրերից։

ԱՌԱՍՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 Ժ. վերաբուժութեան (և ատամնաբ. և վերաբուժ. (սիվիլիս) ցուրտը։

Կ. Մ. ԶԻՆԱՎԱՆ—9—10 Ժ. աչքի և ներքալից ց.

Դ. Գ. ԲՈՒԿԻՆ—10—11 Ժ. ներքին, երեխայաց և կանանց ց.

Բ. Յ. ՊՐՏՏԱՆԻ—11—12 Ժ. և 12 Ժ. ակնաբ. կոկորդի և բժշկ. ց.

Մ. Զ. ԲԱՆԱՆԻ—12 Ժ. և 1 Ժ. մանկաբուժական և կանանց ց.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 Ժ. ներքին և երեխայաց ց.

ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ

Ա. Մ. ԲՈՒԿԻՆ—5—6 Ժ. երեխայաց և ներքին ց.

Ի. Վ. ԶԵՂԻՆԻ—5—6 Ժ. աչքի և կրծքի ց., Գիւլիս-Խոջաբաղի կանանց և հետապառնութիւն իսկի և մէջի ց.

Ա. Ա. ԳԱՐՍՏԱՆԻ—6—7 Ժ. սիվիլիսի (և մորթու) և վերաբուժ. ց.

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—7 Ժ. և 7 Ժ. ակնաբ. կոկորդի, բժիշկ և ներքալից ց. (եւրոպացիութիւն և մարդուն)։

Վաւր—50 Ժ. Համալսարանի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերաբուժ.։

Բժշկական Կոնսիլիում։

ԱՆԿԻՆՈՎԱԿԱՆՆԵՐ, ԵՐԱՌՈՒՐԻ

Մարդատար գնացքը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան Ժ. 9-ին 30 ր. և Բաթում հասնում է երեկոյան Ժ. 9-ին 45 ր.։

Փոստային գնացքը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում երեկոյան Ժ. 1-ին 20 ր. և հասնում է Բաթում առաւօտեան Ժ. 30 ր.։

Փոստային գնացքը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում երեկոյան Ժ. 6-ին 50 ր. և Բաթում հասնում է առաւօտեան Ժ. 8-ին 15 ր.։

Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գալիս առաւօտեան Ժ. 9-ին 45 ր. և Թիֆլիզ հասնում է երեկոյան Ժ. 9-ին 52 ր.։

Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գնում զինուորային Ժ. 11-ին 25 ր. և Թիֆլիզ է հասնում երեկոյան Ժ. 12-ին 25 ր.։

Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գալիս զինուորային Ժ. 11-ին 10 ր. և Թիֆլիզ հասնում է երեկոյան Ժ. 5-ին 50 ր.։

ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԵՐԹԵՆԻԿՈՒԹԻՒՆԸ ՎՐՈՑ ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՇԽԱՏԱՆԻՔԻ ՎՐՈՑ

Թիֆլիզից՝ հինգ հոգու տեղ ունե

ցող կառքը ուղևորվում է առաւօտեան 8 ժամին, գիշերում է Միլթի կայարանում. վաղիկ ավագ և հասնում հետեւալ օրը ժամը 7—8-ին երեկոյան։

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորվում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում հետեւալ օրը ժամը 7—8-ին երեկոյան։

Վաղիկ ավագից՝ հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը ուղևորվում է առաւօտեան ժամը 8-ին, գիշերում է Միլթի կայարանում. Թիֆլիզ է հասնում հետեւալ օրը ժամը 7—8-ին երեկոյան։

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորվում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում հետեւալ օրը ժամը 7—8-ին երեկոյան։

Երկաթուղու փոստային մարդատար Վաղիկ ավագից դուրս է գալիս զեպի Բոստով առաւօտեան 10 Ժ. և 30 ր.։

ՈՒՍՏԱՆԻ ԶՈՂԱՆՈՒՅԻՆ ԲԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն շաբաթ շողմաների երեկոյան Բաթումի, Օրմայի և Կ. Պորի միջև։

Բաթումից դուրս է գնում։

Շաբաթ օրերը, լրջա կերակի գիշերում 2 Ժ. 2 ր. շաբաթուրբ և շաբաթուրբ օրերը նաւահանգիստները։

Չորեքշաբթի օրերը, գիշերում Ժամը 11 Ժ. 1 ր. խուճապ ընթացքով Սևաստապոլի վրայով։

Հինգշաբթի օրերը, ցերեկային ժամը 4-ին Նովոօրոսկից Կերչի վրայով։

Բաթում է հասնում։

Երկուշաբթի օրերը երեկոյան, շրջանառութեան ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները վրայով։

Երեքշաբթի օրերը առաւօտեան, ուղիղ ընթացքով Սևաստապոլի վրայով։

Ուրբաթ օրերը առաւօտեան ուղիղ ընթացքով Նովոօրոսկի և Կերչի վրայով։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան Խորհուրդը սրանով յայտարարում է ի գիտութիւն այն անձանց, որոնք ցանկանում են ուսուցչական իրաւունք (ցիւլ) ստանալու պատրաստուել՝ գիտնի Թիֆլիզում Խորհրդին (գրասենեակ Հայոց Հրատարակչական Ընկերութեան, Բարնակայա փողոց), իսկ ձուլում և Արախայում Ընկերութեան տեղական վարչութիւններին, որոնք իրանց յարմարութիւն կը տրուի վերոյիշեալ նպատակին հասնելու համար։

(92) (3—1)

Վարստանի և Խմբէթի Հայոց վիճակային կոնսիստորիայի Ոստի մէջ նշանակուած է աւուրդ 23-ին սոյն Յունիսի, առանց կրկնաձուրդի։

Կապալա տալու համար Ելմիանապատական տուն, որ գտնվում է 9-րդ քաղաքամասում Սեմեովիկի փողոցի վրայ, և երկու կողմերը 5-րդ քաղաքամասում Արաւ-Արատիկի Հրատարակչական վրայ։

Անդամ կոնսիստորիայի Ներսէս Զաք, Ղազարեան։

(91) (3—2)

ՎԱՅՈՒՎՈՒՄ Ի ԽՐԻՍՏԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ՄԵՏՈՒՐ ՊԱՏԵՐԸ

ԳԻՆՆ Ե 60 ԿՈՊԵԿ

Գումար ուլ ցանկացողներին գիտնի կրկն։

Գիմեր՝ Тифлисть, Саркисы, Co-гомоняны.

(93) (2—1)

«ԲԵՆԻՍՈՍԻԹԻՒՆ» ԳՈՍԹԵՐԻ, ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ, ԼԵՐԱԳԻՏԱՆԻՔԻ

ԳԻՐԿՈՒՄ ԵՐԱՆԵՐԸ

Գիմեր 50 կոպէկ. գիշերում 20%։

Գիմեր թարգմանչին կամ կենդանական գրավաճառանոցին։

(10) (5—2)

Parfumerie Ganterie MODES H. BERLEMONT COIFFEUR

de S. A. I. le Grand Duc MICHEL NICOLAÉVITCH

Bonneterie pour hommes. Chapeaux pour dames. Fleurs, plumes. Maroquinerie, ciseaux rasoirs. Cravates, mouchoirs. Brosserie. Parfumerie française et anglaise des premières maisons.

Salon de coiffures pour dames.

Օտարաբաղադրողների պատուէրները կատարվում են ամենալի ճշգրտութեամբ։

Время работы, Дворцовая улица. (91) (100—78)

ԼՈՅՍ ՏԵՍՈՒ

և վաճառվում է կենդանական գրավաճառանոցում

Ի. Կ. ԲԵՐԵՐՈՒՅԻՆ

Ծ Ո Ւ Ս (Գրական Հոգաբարձութեան կազմակերպութեան մասին) զբոսը

Օրէնքի քաղաքացիներով Հայերին և ռուսներին։

Գիմեր է 15 Կ. գումարով գիշերում։

(10) (25—19)

ԱՂԱՏԱՐԱՐ ԿԵՅՐԱՐՈՒՄ

ԱՂԱՏԱՐԱՐ ՄԱՍԻՎՈՆԵԱՆՈՑ

ընդունում է և ուղարկում ամեն տեսակ ապրանքներ զանազան տեղեր։

Նոյնպէս լանձնարարութեամբ գնում է և վաճառում Արտափայտ զանազան ապրանքներ։ Կովկասի սովորականից չափաւոր. մեծ քանակութեամբ ուղարկուելիք ապրանքներին համար առանձին պայման։

Այն պարտքները, որոնք Թիֆլիզի Կարգաւորում (Товарная станция) սեփական գործակալ չունին, կարող են գիմել Մովսէս Մանուկեանին, Հաղիթովի քարվաստերին 23-7, իսկ պայմաններին համար ինձ Արտափայտ։

(88) (10—9)

ԼՈՅՍ ՏԵՍՈՒ

և վաճառվում է բացառապէս կենդանական գրավաճառանոցում

ԻՍ. ՅՈՐՈՒԹՈՒՆՆԵՐԻ

ՀԱՅՈՑ ԳԻՐԸ

բաղկացած 400 երեսից և 8 վիճակային նկարներով. պատկուած է Սահակ-Մանուկեանի մրցանակով։ Գիմեր է 1 և. 50 Կ., ճանապարհի ծախքով 1 և. 75 կոպէկ։ Գումարով գրանդներին գիշեր է լինում։

(10) (25—12)

ՍԱՍՈՒՆԻ ՏԱԿ Ե ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹ

ՊԱՍՏԱԿԱՆ ՎԵՊ 10-Ի ԳԱՐՈՒ

Հեղինակութիւն

ԲԱՐՈՑ ՈՅՎԱՅՆՆԵՐԻ

Վարորդը ցանկացողները պիտի գիտնի Թիֆլիզի «Կենդանական գրավաճառանոցին»։

Գիմեր է ճան. ծախքով 1 և. 25 Կ.։

(10) (10—9)

ԼՈՅՍ ՏԵՍՈՒ

Ի. Կ. ԲԵՐԵՐՈՒՅԻՆ

«ԳԵՐՄԱՆԱՅԻ ԲԱՐՁՐԱԳՈՑ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱՅԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒՄԸ ԵՆ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ»

անունով գրքը։

Գիմեր է 40 ԿՈՊԵԿ

Գիմեր՝ «Կենդանական գրավաճառանոցին» կամ Հեղինակին Ներսիսեան գրադրում։

(10) (10—3)

ԱՄԱՐԱՆՈՑ ԴԻՆԵԱՆՈՒՄ

Դեղք Տէր-Գեորգեանի առաջարկում է իւր սեպհական նոր ԱՄԱՐԱՆՈՑ ԴԻՆԵԱՆՈՒՄ, զիւղի ամենազովա-ասուն տեղում, պարտէզով և ամեն յարմարութիւնով։

Գիմեր՝ Դիլիշան, ուղղակի իրան։

(86) (5—3)

ԵՏՐԳԵՏԵԱՆԻ

«Այստեղ» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

«Այս» վեպը Բաթումից կենդանի։

ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՐԱՆՈՑԻՄ
ստացուեցան և վաճառվում են
ԵՐԿԻՄԵԱՆ 3. ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐԸ
Գոյացած արդիւնքի մի մասը յատկացրած է հանգուցալի որբերին։
Գիմեր է 50 ԿՈՊԵԿ
(10) (3—2)

Ա. Գ. ՄԻՐՋՈՒԿԻ
ԳԻՇԵՐՈՒԹԻՎ ՈՒՍՈՒՄՆԵՐՆ
ամառը լուսնի 10-ից տեղափոխվում է վարվարին և կայարանի մօտ գլուխուած Գիշերէթ գիւղը. բնորոշում է աշակերտներին պատրաստելու Միշ. ուսումնարանները բոլոր դասարաններին համար. Գիմեր՝ ԴրածոՅԷ.
Յ. Ա. № 11.
(79) (5—4)

ՓԻԼԻՊՊՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ
ՀԱՏԱՐԱՐԱՆԻ ԳՐԱԳԵՐԸ
Ո. Կ.
1) Զեքէ, «Յարանիւն», 2 տպ. սակաւութիւն. 40
2) » «Վաշինգտոն», 2 տպ. 60
3) » «Հոմերի Իլիական», պատկերներով 1
4) » «Հոմերի Օդիսական» 1 20
5) Մայլ, «Բնաւորութիւն» 1 50
6) Մայլ, «Սիրտ» 1
7) » «Վաշինգտոնի միջև Անգլիայը» 10
8) «Ռուստէմ և Ջոյաք» 20
9) Զեքէ, «Աւագակներ», որբերով 50
10) Մայլ, «Ինքնօրնութիւն» 1 50
11) Տէր-Պ., «Պոքրեցոն», փոքրերի համար. 20
12) » «Վոլոյմը», փոքրերի համար 15
13) Զեքէ, «Բեաթիւն», վեպ 30
14) » «Նոյնապի թուրք», վեպ 30
15) Զեքէ, «Ռէյնիկի աղուկ» 60
16) Վաշինգտոն, «Հաւատարմութիւն» *). 10
ճանապարհաւոր թարգմանչի վրայ է վաճառվում են թարգմանչի մօտ՝ Тифлисть, Садовая, Марино-Анановское училище, և կենդանական գրավաճառանոցում։
*) Հրատարակութիւն «Թ. Զ. Գր. Հրատարակչ. Ընկերութեան»։

ԼՈՅՍ ՏԵՍՈՒ
Դ